

Türk Dili ve Edebiyatı
dergisi
1974-1976

ŞİİRİ VE SANATI ÜZERİNE RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI'NIN KENDİ GÖRÜŞLERİ

Behçet Necatigil

İki belge:

Halen İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi Fransızca öğretmenlerinden sayın Sadullah Gür, bana iki belge ve şu bilgiyi verdi (temmuz 1973):

«İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Fransızca okutmanlığı yapmış olan ağabeyim Mehmet Fuat Gür (ölm. 1963), 1933-1934 ders yılında Antakya Lisesinde son sınıf öğrencisiydi; Adana'da çıkan Ferdâ gazetesi yazarlarından Ali İlmî Fânî de lisenin edebiyat öğretmeni. Ali İlmî Fânî bey bir yazılı yoklamada sınıfa Rıza Tevfik beyin şairliğini soruyor. Rıza Tevfik bey o sırada Antakya'ya gelmiştir. Ali İlmî Fânî bey, yazılı yoklama kâğıtlarını dostu Rıza Tevfik beye verir, ona okutur. Kâğıtlar içinde en çok ağabeyiminkini beğenen şair, bu kâğıdın arkasına kendi görüşlerini, öteki kâğıtlardakinden çok daha geniş, belirtir. Ağabeyim, her iki kâğıdı kıymetli bir hâtıra olarak ölümüne kadar saklamıştı.»

Aşağıda bugünkü harflerimize aynen aktardığım her iki belgenin asılları şimdi Türkiyat Enstitüsü arşivindedir.

1 — *İmtihan kâğıdı:*

Soru: Rıza Tevfik nasıl bir şairdir? Diyorlar ki o hece vezniyle yazdığı şiirlerde Gevherî'yi, Karacaoğlan'ı taklit etmiştir. Bu iddia ne dereceye kadar doğrudur?

Cevap: Filozofun hayat ve eserlerini okuduktan sonra onun hakkında şu fikirleri yürütmek mümkündür: Filozof muhakkak dimağ kabiliyeti çok yüksek bir adamdır. Onda her fakülte haddinden fazla bir kabiliyete, bir inkişafa mazhar olmuştur. Hâfızası altı yedi lisanı mükemmel hıfzeder. Zekâsı şim-

diye kadar gelen muhtelif filozofların eserlerini tetkik edecek kadar nüfuzludur. Hassasiyeti Türk tarih-i edebiyatında pek az şaire nasip olmuş bir derecededir. Vücut kabiliyetini söylemeyeceğim; işittim ki yüz yirmi kilo sikletleri havada dolaştıracak bir enerjiye sahiptir. İşte bence filozofu hiç bir meslekte durdurmamayan, o daldan dala, filozofken şairliğe, doktorken beктаşılığе, hamamda güreş yaparken nâzırlığа atan kudret ,onun bu fakültelerinin fevkalâde inkişafından doğmuş bir muvazenesizliğin neticesidir.

Filozof şimdiye kadar geçip çıktığı mesleklerden acaba hangisinde daha ziyade muvaffak olmuştur? Şüphesiz bu şairliğindedir. Şair Rıza hassasiyetinin ve dimağ kabiliyetinin yüksekliği sayesinde bilhassa Tekke ve Halk şairlerini okumuş, onlardan zevk almış ve o vadide en güzel koşmalarını, nefeslerini yazmıştır.

Diyorlar ki: Bizzat kendisinin dediği üzere, en çok sevdiği şey güreşler yapmak, Halk şairlerini okumakmış. Filozof hakikaten Halk şairlerini iyice anlamış ve yazdığı şiirlerde hemen hemen bütün Halk şairlerini geçmiş gibidir.

Onun bir koşması, bir nefesi bize o asırlardaki Türk halkının edebî zevkini, tekkecilğin, tasavvufun Halik'le mahlûku bir gören ruhunu tamamiyle gösterir:

Gel derviş beri gel yabana gitme
Her ne arıyorsan inan sendedir
Nefsine beyhude eziyet etme
Kâbeysе maksudun Rahman sendedir

O da zamandan şikâyetçi; artık peymanelerde eski neş'enin kalmadığını, meyhanelerin eski âlemlerin maziye karıştığını, sahbaların yıkıldığını söylüyor:

Dün gece ye's ile kendimden geçtim
Teselli aradım meyhanelerde
Baht-ı dün elinden bir dolu içtim
O neş'e kalmamış peymanelerde

Çöl müdür bu Yârab ses yok seda yok
Gülşenler bozulmuş bûy-i vefa yok
Evleri dolaştım bir âşına yok
Ay balkır o ıssız gamhanelerde

O da bir zamanlar selefleri gibi her şeyi rindliğe dökmüştü, dünyaya metelik vermiyordu:

Hey Rıza ârifiz derviş-nihadız
 Alâik kaydından çözüldük şâdız
 Mest-i lâ-ya'kız gamdan âzâdız
 Postu meyhaneye serenlerdeniz

Sofulara o da kızgındı, ara sıra onları haşlıyordu :

Mîrâc'ı anlatma eşek değilim
 Bildiğin kadar da melek değilim
 Günahkâr insanım ördek değilim
 Bu ağır gövdeyle uçamam hocam

Filozofun şimdiye kadar edebiyat kitaplarında söylenilmek istenmeyen bir tarafı vardır: Filozof gerek vatanda olduğu vakit, gerek menfada iken vatan için içten gelen bir sevgi göstermesidir. Filozofun vatan sevgisi aşağıki beyitlerde ne kadar canlıdır :

Yüce Balkanları duman bağlamış
 Yine mi gurbetten kara haber var
 Seher vakti burda kimler ağlamış
 Çimenzar üstünde taze çiylar var

.....
 Ufukta iz gördüm kızıl bayraktan
 Dumanlar ağıyor nemli topraktan
 Tekbîr sedaları gelir uzaktan
 Hudut boylarında sanki mahşer var

.....
 Benim öksüz ruhum yasa bürünür
 Hamza Bey koyunda gezer görünür
 Safvetinde ancak vatan görünür
 Gözümde titreyen bir damla yaşın

.....
 Bizi barıştıran bu an'anâtın
 Sarsıcı duygusu vatan aşkıdır
 Hep şu hâtıralar şî'r-i hayatın
 Ruhumda gün gibi batan aşkıdır

Filozof Rıza Tefvik'i Gevherî'yi, Karacaoğlan'ı taklit etmekle itham etmek istemişlerdir. Bu sırf garazkârane söylenmiş bir sözdür. Vakıa Filozof,

Gevherî'yi, Karacaoğlan'ı candan severek okumuştur, fakat o içten gelerek yazdığı şiirlerde bir taklit havası aramak lüzumsuz bir zahmettir.

Bence Filozof kadar, yazdığı şiirleri külfetsiz ve tamamen duyarak yazmış şair azdır. O sade bir lisanla, her türlü edebî şekillerden âri yazdığı nefeslerde kendi ruhunu maharetle gösterir. Hattâ onun öyle şiirleri vardır ki, içersinde çok kullanılan teşbih'ten bile bir taneye tesadüf edilmez.

2 — Rıza Tevfik'in Görüşleri :

Numara 5.

Efendim,

Arkadaşlarınıza arzettiğim mülâhazat-ı umumiye (ki harikulâde olan istidadınızı ve zevk-i şîrinizi pek ziyade takdir ve tahsin ettiğimden dolayı bu acele müsveddatınıza büyük bir kıymet verdiğimi söylemek şevkiyle yazılmıştır), sizin hakkınızda da harfi harfine doğrudur. Lütfen arkadaşlarınızın kâğıtlarını da okuyunuz. Size pek çok teşekkür ederim ki iki mühim nokta üzerine pek doğru ve pek mühim fikirler beyan etmişsiniz. O kadar ki sizlere ithaf etmek şevkiyle yazmağa başladığım kitaba sizin işaretiniz üzerine bir bâb ve bir mebhas daha ilâve edeceğim ve buna vesile ihdas etmiş olduğunuz için size pek medyun ve müteşekkirim. Pek mühim görüşlerinizden birisi benim vatanıma karşı ne kadar büyük bir sevgi beslediğimi ve bunu şiirlerimde nasıl bir hiss-i ihlâs ile ifade etmiş bulunduğumu pek güzel bir surette ibraz edişinizdir. Hele bu iddiayı teyit için şiirlerimden intihap etmiş olduğunuz misaller o kadar muvafık ve o kadar belâgatle bu vatan sevgisini nâttuktur ki onlardan daha iyilerini bulmak mümkün değildir: Filhakika bütün sevgilerimin mehd-i neş'eti ve mahall-i inkişafı benim doğup büyüdüğüm gezip dolaştığım her cilve-i hüsnüne âşına olmakla şairliğe kadar yükselebildiğim o dilber yerlerdir. Bütün o yerlerin müdafaası uğrunda ömrünü telef eden yiğit ecdadım ve anam babam kardeşlerim onun sinesinde yatıyorlar. Ben o yerlere çocukluğumdan beri âşık olmasaydım şair olmazdım. Şairliğim bile hamiyet-i vataniye cilvesidir. Bu hakikati samimiyyen itiraf ve teslim etmeyen bir kimse yoktur eminim. Lâkin bunu sizin kadar merdane söyleyen olmadı. Onun için siz büyük bir dost ve mert bir müdafisiniz. Buna teşekkür ederim. Lâkin pek iyi anladığınız ve pek zarifane bir eda ile anlattığınız gibi bu hakikat (şimdiye kadar edebiyat kitaplarında söylenilmek istenilmeyen) bir hasletimdir. Bunu yalnız sizin gibi kendi vicdanının sesini dinleyen, saf kalbli bir tek adam hakkıyla anlar ve itiraf ederse beni hoşnut etmek için kâfidir. Ben bu gibi keyfiyetlerde riyakâr ve korkak bir ekseriyetin hükmüne ve tavrına zerre kadar ehemmiyet vermem. Bundan maada benim şiirlerimde

pek mühim bir cihete dikkat etmişsiniz ki onu şimdiye kadar kimse görmemişti ve bana ihtar ve işaret eden olmamıştı. O da şiirlerimin pek çoğunda teşbih'ten eser olmamasıdır. Siz mülâhazatınızı bu mühim keyfiyeti nazar-ı dikkate arz etmekle bitirmişsiniz ve «hattâ onun öyle şiirleri var ki içersinde edebî şekillerde en çok kullanılan teşbihlerden bile bir taneye tesadüf edilmez» demişsiniz. Nüfuz-u nazarınızı cidden tebrik ederim. Teessüf ederim ki makaleniz bu sözlerle hitam bulmuş ve belki bu garibenin sebebi ne olabileceğine dair kendi düşüncenizi beyan etmeğe vakit bulamamışsınız. Bu hususta ne düşündüğünüzü ve bu keyfiyeti neye atfedebildiğinizi pek bilmek isterdim. Maamafih ben size bu mühimmeyi kısaca arz edeyim; çünkü bu işaretiniz, kitabımda «Sanayi-i edebiyeye» ve «Üslûb-i mecazi» evsafına dair dahi bir bahis açmak lüzumunu ihtar etti. Binaenaleyh tafsilâtını orada göreceksiniz. Teşbihler, istiareler, mübalâgalar, kinayeler, ihamlar ve bütün mecaz (figure)'lar, bir fikri kabiliyyet-i tabiiyesinden ziyade bir kudret-i beyan ile ve muciz bir surette eda etmek ve tesirini arttırmak için kullanılan «fikir tavrırları» ve «ifade şekilleri»dir. Fikir (l'idee) dahi mutlaka cismanî bir şeyi veyahut ruhanî bir haleti göstermek için bir işarettir ki onu bir lafz-ı mahsus ile tebliğ ederiz. Bir fikir ile ifade ettiğimiz bir şeyin, bir haletin, bir keyfiyetin bir cihetini, bir tavrını âdeta tabii bir lisan ve üslûb ile kuvvetli ve şiddetli göstermek istersek çok uzun sürer ve tarife kaçmış oluruz, sözümüz o kadar kuvvetli olmaz. Onu dolgun bir kelime ile ifade edebilir de birçok evsafını birden ifade edebilirsek o zaman şiddetle nazar-ı dikkate çarpar. Bunun için de o evsafı câmi olan başka bir şeye onu benzetip, beyan etmek istediğimiz o evsafı tek bir kelime ile beyan etmekten kolay ve müessir bir çare-i ifade bulamamışsınızdır. Meselâ I. Sultan Bayezid çok energique, çok tetik ve çevik bir adamdı. Kendisini Bursa'da meşgul gören Karaman beyi bir fesat çıkarmağa teşebbüs eder etmez Bayezid'i hemen Konya'da görür ve şaşırırdı, ilâh ilâh diyerek onun evsafını uzun uzadıya (ve her sırası geldikçe) tarife kalkacaklarına, Türkler pek tabii olarak sürat ve şiddet-i tesir hususunda her kuvvetin fevkinde bildikleri «yıldırım» hadisesini hatırlamışlar ve o adamı —aynı evsafa malik olduğundan dolayı— yıldırıma benzetmişler ve belki evvelâ «herif, *yıldırım gibi* bir anda her yere yetişiyor» demişlerdir ki bu halde yani «yıldırım gibi» tabirini kullanmış olmakla bir teşbih yapmış oluyorlar. Sonra biraz daha mübalâğa etmişler (çünkü insanın muhayyilesi fitraten mübalâğaya meyyaldir!) ve «yıldırım gibi değil aynen yıldırım!» diyerek aradaki «gibi» edat-ı teşbihi de kaldırıp atarak «Yıldırım Bayezid» deyivermişler ki bu şekilde ona «istiare» diyoruz. Gitgide de böyle istiareler bir sıfat-ı kâşife ve mümtaze haysiyetini ihraz eder ve en sonunda bir lakab olur kalır. «Sansar Mahmut Ağa» ve «Öküz Paşa» gibi. Hattâ döne dolaşa isim bile olur. Çok âile isimleri böyledir ve menşe'leri bir istiaredir. İlââhirihi!

Şimdi bu «mecaz»ların yerinde ve lâyıkiyla kullanılmasını —söze kuvvet ve marifet-i tebliğ müessir bir eda temin etmek maksadıyla— öğreten bir hususî ve pek eskiden beri malûm ve muteber bir «ilim» vardır ki ona «ilm-i belâgat = La Rhétorique» derler ki mecazların envainı tettebbu eder ve bu suretle bir fikri daha muciz fakat çok daha müessir bir surette eda edebilmek kanaatine müstenit bir ilimdir. Eski Yunan bu ilmi sarf ve nahiv ve felsefe ve edebiyattan evvel yani onları zapt u rapta alıp da «usûlî = systematique» bir ilim şeklinde tesis etmezden çok evvel tedvin ve talim ederdi. Nihayet Aristo belâgati bir ilim şekline koydu ve pek mühim bir kitap da yazdı ki bütün âlem-i medeniyetin ve Arab hükemasının bu hususta menba-ı malûmatı odur ve biz Türkler de onu Arablardan aynen almışızdır. Maa-mâfih her millette teşbihin, kinayenin ve envâ-ı mecazâtın en iyisini avam yapar. Onun için bu ilmi ancak Avrupa üniversiteleri resmen okutuyorlar. Eski ehemmiyetini bugün çok kaybetmiştir.

Bana gelince benim fikrim bu hususta büsbütün başkadır. İlm-i belâgati hiç bir vakit istihfaf etmemekle beraber, şu hakikate çoktan kani olmuşumdur ki, alelumum sanayi-i nefise başlı başına bir lisan-ı ifadedir ve her şübe-i sanatın kudret-i belâgati kendi vesait-i ifadesine tâbi bir şekilde ve o nisbettedir. Sonra asıl maksat haricî şeyleri resm ve taklit veya tasvir ve tarif değil, o şeylerin ruhuma tesirini her hangi bir vasıta-i ifade ile ve kemal-i samimiyetle eda edebilmektir. Tabiidir ki bir musikişinas bunu ahenkle, bir ressam şekil ve renkle, bir şair ahenktar ve mürettep sözlerle yapabilir. Üçüncüsü şudur ki ben her zaman bana haricteki şeylerin tesirini eda etmek mecburiyetini hissetmem. Bazan büsbütün kendi ruhumun en derin kaygılarını ve duygularını ifşa etmek ve onlara —en münasip düşen— bir şekl-i ifade verip (hiç cismanî olmayan ve olamayan) o duyguları güya maddî bir şekilde harice çıkarmak isterim; ve itikadım şudur ki en birinci şart-ı belâgat bu gibi derin duyguları kemal-i samimiyet ve ihlas ile gönlüme söyletmektir, ilm-i belâgatin öğrettiği sanayi-i lafziyye ve etvar-ı fikriyye ile eda etmek değil.. (Tarifi kabil olmayan ve hiç bir kelimenin havsala-i beyanına giremeyen ve sözün dar ve kaskatı kalıbına göre bir şekil alamayacak kadar seyyal olan) ruhumdaki melâl-i hasreti hangi teşbih ve istiare acaba kemal-i belâgatle eda edebilir?.. Bunu tecrübe etmedim değil!.. Çok defa tecrübe ettim. Nihayet lâyıkiyla gördüm ve pek iyi anladım ki doğrudan doğruya tesirat-ı hariciyyeye atf ve isnadı mümkün olmayan bu gibi esaslı hâlât-ı ruhiyeyi olduğu gibi arzdebilmek ve kat'an teşbihlerin ve mecazâtın muavenet-i ifadesine hele tarifata hiç yanaşmamak en belîgane bir surette eda etmektir. Ben şairlikte kendimi kâtib-i vahy addederek bir şahs-ı sâlis menzilesinde tutarım. Ruhum ne söylerse onu nakletmeğe çalışırım. Buna yeni kitabımda misaller verece-

ğim. Fakat şiir ile tasvir yapacak olursam, yani Frenklerin tabirince «pittoresque» bir şey, bir tablo, bir manzara, bir «portrait» yapacak olursam —çünkü bu da bir «genre»dir, bir nevi şiirdir— o vakit teşbih de kullanırım ve âdeta ressamın boya kullandığı gibi dikkatle ve yerinde kullanmağa çalışırım ki yaptığım tablo daha parlak olsun ve reng-i hakikisi ile «Canlı = vif» görünsün. Meselâ Koca Hasan Dayı unvanlı şiirimde birçok köy, kır, şelâle, orman manzaralarından maada bir de ihtiyarın kendi «portrait»si tasvir edilmiştir. Orada «Yaşlı gürbüz bir yörüktü, *paslanmış bir demirdi*» ve «Bir *devrilmiş kütük gibi* kımıldamaz dururdu» ve «*Baykuş gibi şu kovukta* geçer gecem gündüzüm» ve «Biraz daha kurcaladım *canlı mezar taşını*» gibi teşbihler ve istiareler kullanmışım ki çok yerindedir. Hattâ bazı şiirlerimde bana şiddetli tesir eden şeyin güzelliğini ve evsaf-ı cemilesini büsbütün ihmaleterek münhasıran bende hasıl ettiği tesirâtı şi'ren ifade ederim. «Gözlerin» unvanlı şiirim bu tarz şiirin pek muvaffakiyetli bir misalidir ve pek sevdiğim şiirlerimdenidir. Dikkat ederseniz onda da hiç sanayi-i lafziyye olmadıktan maada bana şiddetle tesir etmiş olan o gözlerin hiç bir vasfını söylememişim ve yalnız «koyu menekşeye çalan» diye renginden bir lem'a arz etmekle kalmışım. Bu kadar yeter. Bu bahis gayet mühim olduğu için bu kadarlık işaret etmeğe mecbur oldum ve hepiniz içindir. Yalnız siz bu noktaya dikkat etmiş olduğunuzdan dolayı, sizin kâğıdınıza bu tafsilâtı yazdım. Bu şeyleri Gevherî'den falan öğrenmiş olmadığımı temin için yemin etmeğe lüzum görmüyorum, fakat hiç bir kitaptan da öğrenmedim. Kendi vicdanımla yarım asırdan ziyade bir müddetten beri hasbıhal etmekteyim, ancak bu tecrübe ile öğrendim, hattâ doğru zannettiğim birçok nazariyyat-ı felsefiyyeyi de yine bu gibi tecrübeler sayesinde tashihe muvaffak oldum.

Rıza Tefvik

درم قدرت ایام ...

نومرو

افندم

ارقدن شکر بکنه جزیه آید بکنیم ملاحظات عمومید که خار و زهره اولا نه استعداد کزی و ذوقه شعر بکزی
 بک زیا نه تقدیر و تجسید آید بکنیم طرلابی بو عجله سودا نکره بو بون بر قیمت و بر دیکه سوبله مک
 شو قیله یا ز طرد ، سزک عقده ده ده حرفی حرفه طوغر و در . لطفاً ارقدن شکر بکنه کاغذ برنی
 ده او قویونکن . سزه بک میوه تشکر آید بر م که ایکی مهم نقطه اوزرینه بک طوغر و بک مهم فکر بو
 جایه اچیه سکن . او قدر که سزله اتخاف ایتمک شو قیله یا ز من با سزایم کتابه سزک اشارتکن
 اوزرینه بر باب و بر بخت رها علامه ایده حکیم و بوکا وسیله اهدات اچیه اولدوغکن اچونه
 سزه بک مدیونه و متشکر م . بک مهم کوروش شکر بکنه بر سی نیم وطنه فارسی نه قدر بو بون بر
 سوکی بسله دایمی و بونی شعر لرمده فاضل بر حسی اخلاص ایله آفاره اچیه بو تو شو عظمی
 بک کوزل بر صورتده ابراز آید بکنم در . هله بو اوعالی تأیید اچونه شعر لرمده اتخاب
 اچیه اولدوغکن مثال او قدر مواخفه و او قدر بلا غنله بو وطنه سوکی سنی نا طقدر که اولدورده
 دها ای لرینی بو طومر مکه دکلدن : فی الحقیقه بو تونه سوکی لرمکه مهروشاقی و محل انکشافی بنیم
 طوغر بو بود و کم کزوب طولا شد بنیم هر جلوه عینه آشنا اولدوقله شاعر لکه قدر بو کس بو بونیم
 او دلبر بر لردر بو تونه او بر لردن مدافعه او غزله ^{عربی} تلاف ایتمه یکیت اجدادم و آنام بابام
 قاردا شلم اونک سینه سنده یا بیوزله . بیه او بر لره هر جو قانغده بری عاشق اولما س بوم
 شاعر اولما زوم . شاعر لکم بیه صمیمت وطنیه جلوه ای در . بو حقیق ^{عربی} اعتراف و تسلیم اچیه
 بر کیمه بو قدر امینم . لکنه بونی سزک قدر مرطانه سوبله بیه او طادی . اونک اچونه سز بو بون
 بر دوست و مرد بر دفاع سکن . بوکا تشکر ایدرم . لکنه بک ای آکلادینکنز و بک ظریفانه بر اول
 ایله آکلادینکنز کیم بو حقیقت (شیمی قدر ادبیات کتا بلرنده سوبله نیلمک ایتم نیلم بیه)
 بر خصماندر . بو فلانک سزک کی کندی و عیدانک سنی دیکله بیه . صاف قلبی بر تک او ام عقیده
 آکلار و اعتراف ایدرم سنی خوشنود و ایتمک اچونه کافیدر . بیه بو کیم کیفیتمدره ریاکار
 و قدر قافه بر اکثر تیک حکمنه و طورینه زنه قدر اهمیت ویرمم . بو تونه ماعدا بنیم شعر لرمده

يك مهم برجسته وقت ايجمه كنم كه اوني شمدي به قدر كيمه كورم مشدي و بكا اخطار
 و اشارت ايدنه اولما مشدي. اوده شعر لريك يك چوغنده (تشبيه) و نه اثر
 اولما ما سيور. سز ملاحظا نكزي بوم مهم كيفيتي نظر دفته عصبه ايجمله بيمر مسكن و
 [هتي اونك اوليله شعر لري وار كه ايجر سينه اري شكله ال چوه قوللا نيلايه
 تشبيه لردنه بيله بر دانه به تصادفه ايدلنم] و عصبه سن. نفوذ نظر بگزي
 جدا بريك ايدرم. تا سف ايدرم كه مقاله كنم بوسوز لر له ختام بوطسه و بلكه بو
 غريبه نك سبي نه اولم بيله جگنه وار كندي و شوخ كنزي بيانه ايجكه وقت
 بولم ماصه سن. بو خصوصه نه دو شونذ و كلنزي و بو كيفيتي نه به عطف ايدنه -
 بيلد بگنزي يك بيلك ايدرم. مع مافيه به سزه بوم مهم في قيصه هم عصبه ايدرم
 چونكه بو اشارت كنم، كتابده (صنایع اربيه) و (اسلوب مجازی) اوصافنه وار
 و حني برجست آجمعه لزومني اخطار ايدري. بناء عليه تفصيلاتي او راه گورم كنم
 تشبيه لر، استعاره لر، مبالغه لر، كنايه لر، ايزام لر و بوتوره (تجاز figure)
 لر، برنگري، قابليت، طبيعیه سنده زياده بر قدرت بيانه ايله ■ و موجز بر
 صورته ادا ايجك و تاثيريني آرتيرمده ايجوه قوللا نيلايه (فكر طور لري) و افاده
 شكلدي) در. (فكر 'idee') دخی و مطلقا جسماني بر شئي و يا خود روحاني حالي
 كو ستر ملك ايجوه بر اشارت در كه اوني بر لفظ مخصوص ايله تبليغ ايدنه رز. بر فكر
 ايله افاده ايتديكم بر شئيك، بر هالته بر كيفيتك، بر جزي بر طور بني و عاوتا
 طبيعي بر لانه و اسلوب ايله قولني و شونذلي كو ستر ملك ايترسن چوه اوزونه
 سوره و تعريفه قاچمه اولورز، سوزمن او قدر قولني اولمان. اوني طوفونه
 بر كلمه ايله افاده ايدنه بيلدوره بر چوه اوصافني برون افاده ايدنه بيلرسن او
 زمانه شونذله نظر دفته چار بار. بونك ايجوه ده، او اوصافني جامع
 اولونه باشقه بر شئي اوني بگزه توب، بيانه ايجك ايتسه ديگن او اوصافني نك
 بر كلمه ايله بيانه ايجكده قولاي و مؤثر بر چاره افاده بولم ماشور. مثلا
 برنجي سلطان بايزيد، چوه 'energique'، چوه نه نيك و چوبلك بر آرامدي. كندسي
 بورس ده مشغول كورده قره مانه بكي بر فساد و عيقار منف تشبث ايدرانم بايزيدي
 همانه قونيه ده كورور و شاستير دي، الخ الخ. و به ورك اونك اوصافني اوزونه
 اوزادي (و هر صده كلديج) تعريفه قالمه جملرينه، توركلر يك طبيعي اولورده
 سرعت و شدت تاثير خصوصه هر قولك فو قنم بيلدكلري (بيلد بريم) حادثه سني
 خاطر لاملر و اودمي - يعني اوصافه مالك اولور و غننه طولاي - بيلد بريمه
 بگنمشور و بلكه اولو: (حريف، بيلد بريم كبي، بر آنده هريره بينشور) و عيشار درك
 بو عاده يعني (بيلد بريم كبي) تشبیه قوللاضنه اولغله بر تشبیه يا عصبه اولورور.

صوکره صوکره براردها مبالغه ایتمار (هونکره) اشانک تجلیه سی نظرنا مبالغه
میالدر (و) بیلدیریم کی دکل، عیناً بیلدیریم! (دیرک، آره ده کی (کی) ارات
تشبیهی ده فالدیروب آتیه ره (بیلدیریم بایزید) ده بیورشلرکم پوشکلنده اوکا
(استعاره) دیورز، کیت کیده ده بویله «استعاره لر بر صفت کاشف و ممتاز
هستی احرار ایدر واک هونکرده بر لقب اولور فالیر. (صافصا مجموعواغا) و
(اوتوز یا شا) کیم، حتی دونه طولاش اسم بیلده اولور، چوقه عانله اسلمی بویله
و منشا لری بر استعاره در. انی آخره!

شمدی بول مجاز) لرک برنده دلا بقیله قولانلم سی - سوزه قوت و معرفت
تبلیغه مؤثر براروا تأسیه اینک مقصد بیلده - اوکره ته بر خصوص بیک اسکیدیری
معلوم و معتبر بر (علم) وارورکم اوکا (علم بلاغت = *la Rhétorique*) در لرکم
مجاز لرک انوعنی تبع ایدر و لسانک طور لرینی تدقیق ایدر و بوسورتله بر فکری دهاموجز
فقط میوه دهام مؤثر بر صورتده ادا ایدر بیلیمک فنا عننه مستند بر علمدر. اسکیم یوانه
یوعلمی، صرف و نحو و فلسفه وار بیاندنه اول یعنی اونری ضبط و ربطه آتوبده (اصول
systematique) بر علم شکلند تأسیس ایتمز ده چوقه اول تدویم و تقالیم ایدر سی.
شزایت ارسطو بلاغتی بر علم شکلده قویدی و بیک مهم بر کتاب ده یازدی که بونوقه عالم
مدنیک و عرب حکما نیک بوضوحده منبع معلوماتی اودر و بز تورکرده اونی عربزده
عیناً آتش در. مع مافیه هیلنده تشبیهک کنایه نیک، استعاره نیک و انواع
مجاز نیک انک ایسین عوام یا بار. اونک ایچوه یوعلمی ایچوه اورویا نوبوه سینه
رسماً اوقوبه یورلر. اسکیم اهستی بولکوره چوقه غائب ایتمدر.

بکا کالجیم نیم فکرم بوخه صوصده بوسوتونه باشق در. علم بلاغتی هیچ بر دقت
استخفاف ایتمکله برابر، شو حقیقته چوقده قانوا ایتمدرکم، علمی العموم صنایع
نقیه ناشلی باشنه بر لسانه افاده در و هر شعبه صنعتک قدرت بلاغتی کندی
و سلف افاده سنه تابع بر شکلده و اونستند در. صوکره اصل مقصد خارجی
شیری رسم و تقلید و یا تصویر و تقریف دکل او شیلرک روحه تأثیرنی ده ایتمک
بر واسطه افاده ایله و کمال صمیمتله ادا ایدر بیلیمکر. طبیعی درکم بر سوسه سی
بونی آهنکله، بر رسم، شکل و رنگ ایله بر شاعر آهنکار و مرتب سوزلر
یا به بیله. او چو بیسی شودرکم به هر زمانه بکا خارجه کی شیلرک تأثیرنی ادا
ایتمک مجبورتنی سی ایتم. بعضاً بوسوتونه کندی روحک ان ده ره قانیولرینی
و طویفولرینی افتا ایتمک و اونکره - انک مناسب دوشه - بر شکل افاده و بر
(هیچ جسمانی اولمایانه و اولمایانه) او طویفولری کویا مادی بر شکلده خارجه
هیچارعه ایتمم؛ و اعتقادم شودرکم ان برخی شرط بلاغت بویله ده ره
طویفولری کال صمیمیت و اخلاص ایله کولکلم سوبایتمدر، علم بلاغتیله اوتوردیکی
صنایع لفظیه و اطوار فکر، ایله ادا ایتمک دکل... [تقریبی قابل اولمایانه]

و هیچ بر کمال نیک موصیله بیانه کیره میده و سوزن وار و قاسطی قابله کوره بر شکل آلمه جوجه قدر ستیال اولاده (رو صده کی ملال
 هسرتی هانتی تشبیه و استعاره عجباً کالک بلاغته اوا ایزه بیلر . بونی جیره به ایتیم در کل ! جوجه وضعه جیره ایتیم . نلیت
 لایقینه کوررم و ایله ای کلا کورم تم طوغز و ده طوغز و ده تأثیرات خارصیه به عطف و استاری صکره اولایا به بونکی اساسی
 حالات روحیه بی اولوغی کی عرصه ایزه بیلرک و قطعاً تشبیر لک و محارزاتک معاونت افاده سنه هله تقریباً نه هیچ یانا شامه
 الک بلغانه بر صورتده اوا ایتکلدر . بیه شاعر کله کندی کاتب و وحی عدا ایدرک بر شخص ثالث منزله سنده طوقارم . روحم نه
 سولر سه اونف نعل ایتکه جالیریم . بوکا ، ایتی کتابچه ضالدر ویر حکیم . فقط شعر ایله تصویر یابه جیده اولوریم . یعنی نزلک
 تشبیر *pubteraque*) برشی ، بر تابلو ، بر منظره بر *(notrait)* یا بجه اولوریم - چونکه بوره بر *(genre)* در بر شوخ
 شعر در ، او وقت تشبیه و ده قولانیم و عادتاً رتارک بونا قوللاندریم کی وقتله ویرنه قوللانغجه جالیریم کی یا بدینیم
 تابلو و ده پارا لوده اولورده و رنگ حقیقی ایله (جانلی *bird*) کوروشونه . مثلاً قوجه جسه رای عنوانی شعرده بر بویه
 کوی ، قیر ، شالام ، اورمانه ، منظره لر نه ماعدا برده اختیار کندی *(notrait)* سی تصویر ایلرله در . اولاده
 (یا شئی کور بوز بر یور و کدی ، یا صلاصنه بر ده میدی .) و (بر ده و ریلرله کور کوی قیلدلا ما تظور و روی) و (با بجه
 کیبی شو قوقوقده کیر کیم ، کوندوزم) و (بر ایز و هاتور جالادرم جانلی مزار طاشنی) کی تشبیر لک و استعاره لر قوللانغجه
 جوجه برنده در . حتی بعضی شعر لوده بکشدنکی تا ایزه ایدنه شیک کوز لکنی و اوصاف جلیله بی بوسجوتوره افعال ایدرک
 مختصراً بنده حاصل ایتدکنی تا ایزه ایدنه شیک کوز لکنی و اوصاف جلیله بی بوسجوتوره افعال ایدرک
 بلک سوز لکم شعر لودندر . وقت ایدرکن کوز لکنی و اوصاف جلیله بی بوسجوتوره افعال ایدرک
 او کوز لر لک هیچ بر وصفی سوبله منکم و یا لکن (تویونکنک به جالاده) دیه رکنده بر لیم عهده ایتکل فاطمه . بو قدر تیر . بو
 جت غایت مهم اولورغنی اچونه بو قدر جهم اشارت ایتکه جهور اولدم و هیکل اچونر . یا لکن سز بو نقطه به وقت ایتیم اولور کوز لره
 طولانی ، سزک کاغذ کیزه بر تقصیلاتی یازدم . بو شهر کی کوریدیم فلاحه او کوز لره اولورغنی و ایتیم تا ایزه ایدرک جیده ایتکه کوز
 کور سبورم ، فقط هیچ بر کتابده ده او کوز لرم . کندی و جیداخله یاریم عصر دره زیاده بر صد بندنی حیا کی ایتکه هیچ
 اچمه بو جیره ایله او کوز لرم ، حتی طوغز و طله ایتدکنیم بر جوجه نظر یات فلسفه بی ده بی بو کوی جیره بر سازه سنه و ججه موزنه
 اولدم .

